Havs och Vatten forum 2018

Programkatalog
Havs- och vattenforum 2018

Östersjöområdet i fokus

Havs- och vattenforum 16–17 maj, Göteborg

SOURCE TO SEA

© Kungahuset.se, fotograf Raphael Stecksén.

Kunglig närvaro

Kronprinsessan Victoria är en av 16 ambassadörer i den särskilda grupp som har till uppgift att på olika sätt främja FN:s mål för hållbar utveckling och hon arbetar framförallt med frågor som rör vatten och hälsa. Kronprinsessan närvarar vid årets Havs- och vattenforum som sätter Östersjön i fokus.

"Integrerad hantering av mänskliga aktiviteter kräver en tillförlitlig bevisbas. I ett halvstängt hav som Östersjön är erkännande av ekosystem och mänskliga aktiviteter sammankopplade mycket viktigt för att förstå miljöns status i regionen."

Anne Christine Brusendorff

GENERALSEKRETERARE I INTERNATIONELLA HAVSFORSKNINGSRÅDET (ICES)

Ann-Christine Brusendorff, generalsekreterare i Internationella havsforskningsrådet (ICES). ICES är en internationell organisation, bestående av mer än 4 000 forskare från drygt 20 medlemsländer. ICES tar fram forskning och råd för att stödja ett hållbart nyttjande av världshaven.

Sagt om Peter Thomson av Jakob Granit

– Peter Thomson är något av en världsstjärna när det gäller kunskap om våra hav, hur de mår och varför det är så viktigt att satsa på haven. Han pekar bland annat på hur man går från globalt till regionalt och lokalt engagemang och vad som krävs för att vi ska nå de mål som satts upp, säger Jakob Granit, generaldirektör på Havs- och vattenmyndigheten, HaV.

"Om vi vill säkra våra arters framtid på den här planeten så måste vi agera nu för att få friska hav och kunna möta klimatförändringar"

Peter Thomson

FN:S FÖRSTA SÄRSKILDA SÄNDEBUD FÖR HAVSFRÅGOR

Peter Thomson är diplomat från önationen Fiji och var ordförande för FN:s generalförsamling under åren 2016–2017. Peter Thomson deltar under Havs- och vattenforums andra dag, den 17 maj, i en diskussion om *Friska hav – om globala, regionala och lokala insatser*, han berättar om globala havsutmaningar och vad som kan göras för att rädda världens hav.

Karta Havs- och vattenmyndigheten, HAV
@ Lantmäteriet, Natural Earth, @ OpenStreetMaps

Östersjöns miljö – klimatet, vattnet och havsresurserna

Havs- och vattenforum har ett nationellt fokus med inslag av regionala och globala frågeställningar, som ska skapa en god grund för att utbyta erfarenheter om förvaltningen av våra vatten och marina resurser. I år är det sjätte gången vi arrangerar forumet för alla som är engagerade i att förvalta, utveckla och bygga en hållbar grön och blå ekonomi i Sverige.

Förra årets forum lyfte FN:s första konferens om hållbara hav inom ramen för de globala hållbarhetsmålen. Sverige visade ledarskap för globala havsfrågor och stod som värd för FN:s havskonferens tillsammans med ö-nationen Fiji. Med över 10 000 deltagare och 1 400 frivilliga åtagande av regeringar, näringsliv och enskilda organisationer blev det tydligt hur viktigt haven är för alla på jorden och hur en ekosystembaserad vatten-, havs- och fiskförvaltning kan bli av. Sverige bidrog med 51 frivilliga åtaganden. Åtaganden skapar nya nätverk, stöder planering, avancerar ny miljöteknik och specifika frågor som etablering av skyddade områden, nya fiskeredskap och utsläpp från sjöfart.

I år följer vi upp vad som skett genom FN:s särskilda sändebud för haven, Peter Thompson. Vi får också möjlighet att lyssna på det Internationella havsforskningsrådet och på våra svenska havs- och klimatambassadörer, om vad som sker i praktiken. Tyngdpunkten i år är åtgärdsarbete från källa till hav och nya tag i fiskförvaltningen. Vi har valt att särskilt belysa Östersjön som en geografisk region och kommer att ta upp frågor om Östersjöns miljö, hur klimatet påverkar vatten och havsresurserna, havsplanering, marint områdesskydd och övergödning. Tillsammans kommer vi få en bild av hur Östersjön mår, vad vetenskapen säger, hur förvaltningen går till och exempel på innovation, näringslivs, läns- och kommunala insatser för bättre vatten- och havsmiljö.

Regeringens satsningar för ”Rena hav” kommer att presenteras av Miljöminister Karolina Skog och hur politiken genomförs kommer att belysas av många aktörer i vatten- och havsförvaltningen liksom av HaV:s egna medarbetare. Frågor kring propositionen om ”vattenmiljö och vattenkraft” kommer att tas upp under konferensen.

Under Havs- och vattenforum delar vi ut årets Sjöstjärnan som är ett nationellt vattenmiljöpris för lokalt vattenvårdsarbete i god samverkan.

Välkommen att delta i årets Havs- och vattenforum och bidra med dina kunskaper för en bättre förvaltning mot en hållbar utveckling!

Jakob Granit
Generaldirektör
Havs- och vattenmyndigheten

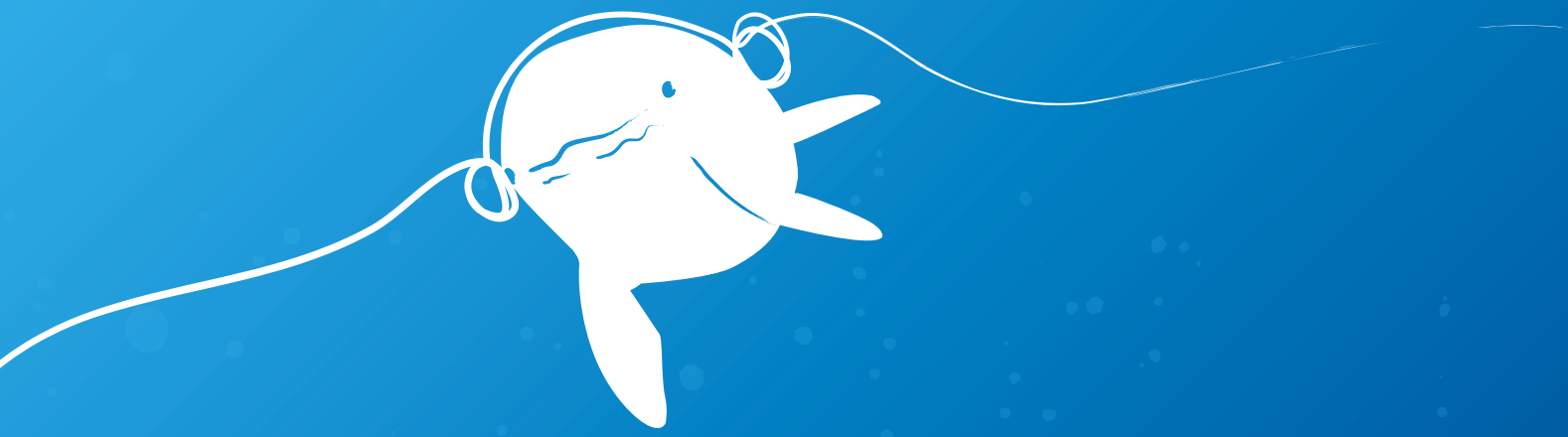

Kom och lyssna till ljudet under ytan!

Visste du att det finns ett helt sångbibliotek av bara grönlandsvalens läten? Många tror att det är väldigt tyst under vattenytan, men havet är full av olika ljud från fiskar. En torsk grymtar sitt parningsläte, medan koljans ljud påminner om ljudet från en motorcykel. En del fiskar morrar bort oönskade inkräktare.

Undervattensbuller från exempelvis fartygsmotorer och fritidsbåtar har större negativ påverkan på marina däggdjur och fisk än vad man tidigare trott. En del fiskar är extra känsliga för det lågfrekventa ljudet som kommer från fartyg och båtar, vilket kan leda till sämre immunförsvar.

Besök vår hörna i mingelsalen där du kan lyssna på hur olika fiskar och undervattensbuller låter!

Workshops

Under det här passet samlas i vi mindre grupper för att ha möjlighet att diskutera vissa frågor lite mer på djupet. Femton av HaV:s experter har satt samman varsitt seminarium kring en fråga som de arbetar med just nu och där dina idéer kan bidra till ett bra resultat.

1 Tyck till om den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålen!

Therése Elfström, Emmelie Johansson och Maria Samuelsson, HaV

Nu är det dags för nästa fördjupade utvärdering av Sveriges miljökvalitetsmål. På Havs- och vattenmyndigheten ansvarar vi för utvärderingen av *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Vi vill ha din hjälp! På den här workshopen har du chansen att bidra med dina erfarenheter och synpunkter om bedömning av miljötillståndet i Sverige och vad vi behöver göra för att nå miljökvalitetsmålen. Kom och diskutera med oss!

2 Fiji, Öland och Malta – hur kan vi tillsammans arbeta för att rädda vårt hav?

Johanna Egerup, Catarina Hedar, Fredrik Arrhenius och Annie Hermansson, HaV

Om de frivilliga åtaganderna från FN:s havskonferens; vad de är, varför de har tagits fram och vad innebär detta för åtgärdsarbetet på nationell och global nivå? Hitta synergier mellan det svenska åtgärdsarbetet och det mer globala. Under seminariet får du information om det svenska arbetet med FN:s globala mål efter havskonferensen. Vi diskuterar hur globala och regionala initiativ kan få hjälp och hitta synergier med det lokala svenska åtgärdsarbetet. Vad kan vi lära oss av varandra och hur kan vi gemensamt arbeta för en förbättrad havsmiljö?

Förra året hölls FN:s första havskonferens i New York. Konferensen handlade om Agenda 2030:s globala mål om hav och marina resurser. Vid konferensen gjordes ett antal frivilliga åtagande för att rädda våra hav. Både regeringar, myndigheter, näringsliv, forskning, civilsamhället med flera har tagit på sig att genomföra olika åtgärder. Svenska aktörer deltar i ett femtiotal av de frivilliga åtagande. Åtagandena handlar både om att skapa nätverk och främja samverkan, liksom att ta fram strategier eller vägledningar. Insatserna är dels på global liksom regional och lokal nivå. De flesta spänner över flera sakområden medan andra handlar mer om specifika frågor, såsom marint skräp, skyddade områden, fiskeredskap och utsläpp från sjöfart.

3 eDNA som metod inom miljöövervakningen – är eDNA ett komplement eller ersättare till mätningar?

Erland Lettevall, HaV tillsammans med Micaela Hellström och Johan Näslund, AquaBiota

Metoden eDNA utgör ett paradigmskifte för miljöövervakning av biologisk mångfald i hav och sötvatten. Fördelarna är främst att metoden inte är destruktiv och har en väldigt hög detektionsgrad för blyga, sällsynta och rödlistade arter och möjliggör bättre kunskapsunderlag vid beslut om åtgärder eller vid tillståndsprocesser. Denna workshop syftar till att diskutera genomförda svenska eDNA-projekt och identifiera gemensamma mål och framgångsfaktorer för utförare och beställare. Under de senaste åren har den genetiska undersökningsmetoden eDNA (miljö-DNA) utvecklats mycket kraftigt och utgör ett paradigmskifte inom området miljöövervakning och inventering av akvatisk biologisk mångfald. Metodiken fungerar utmärkt i hav, brackvatten och sötvatten och innebär att betydligt bättre kunskapsunderlag kan tas fram för skyddsvärda arter vid beslut om olika åtgärder eller vid tillståndsprocesser. Metodiken är även lämplig för att kunna hitta invasiva arter i ett tidigt skede av en invasionsprocess, vilket gör att bekämpningsåtgärder blir mer kostnadseffektiva. Analyskostnaderna för eDNA har gått ned betydligt under de senaste åren och det finns flera exempel på framgångsrikt genomförda projekt i Sverige både på enartsstudier samt flerartsstudier. Det förbättrade kunskapsunderlaget som eDNA-metodiken möjliggör har visat sig kunna underlätta ett hållbart nyttjande av akvatisk biologisk mångfald. Denna workshop syftar till att ge en introduktion till metodiken, beskriva vilka målarter som inventerats i redan genomförda projekt i Sverige och internationellt, ge en beskrivning av styrkor och svagheter för metodiken och ge exempel på när den bör och när den inte bör användas. Några drivande utförare kommer att kort presentera redan slutförda eDNA-projekt med relevans för förvaltningen av akvatisk biologisk mångfald. Under workshopen kommer även en diskussion hållas för att identifiera lämpliga angreppssätt för kvalitetssäkring av resultat och om eDNA endast utgör ett komplement eller kan ersätta traditionella metoder.

4 Hur ska svensk förvaltning ta sig an komplexa miljöproblem – Hanöbukten en varningsklocka

Elisabeth och Maria Jansson, HaV tillsammans med Havsmiljöinstitutet

Kan ekosystembaserad förvaltning tillämpas, vilka aktörer behövs, vem ansvarar för vad, hur relaterar det till Helcom och EU? Hanöbukten mår inte bra och de försök som gjorts för att finna grundorsakerna har resulterat i en mycket komplex bild – det finns helt enkelt ingen enkel lösning på de problem som ytterst manifesteras som störningar av reproduktion och hälsotillstånd. Samtidigt behöver havs- och vattenförvaltningen ta tag i problemen, men var ska man börja? Komplexa problem i havet kräver att vi söker ny kunskap och nya samarbetsformer över administrativa och ämnesrelaterade gränser. Vi vill i workshopen dels kort presentera det vi vet om situationen i Hanöbukten, dels ge förslag på orsaker till problemen. En diskussion om förvaltningen – kan ekosystembaserad förvaltning tillämpas, vilka nationella aktörer behövs, vem ansvarar för vad, hur relaterar det hela till Helcom och EU?

5 Alla mätningar är felaktiga!

Mikael Krysell och Lars Johan Hansson, HaV

Diskussion om hur vi gör med data då en direkt mätosäkerhet inte kan anges, exempelvis vissa biologiska data, nya kvalitetskrav?

Vi samlar in stora mängder data där vi ibland känner kvaliteten, men ofta har vi inte en aning om hur bra den är. Nästan aldrig vet vi hur bra den borde vara. HaV vill börja ställa krav på att utförare kan leverera data av känd kvalitet och att sådan information kan lagras av datavärdarna, för att i ett senare steg ställa direkta krav på vilken kvalitet data ska ha. Diskussionen kommer att handla om hur vi kan komma framåt, hur snabbt dessa steg kan tas samt om hur vi gör med data där en direkt mätosäkerhet inte kan anges, till exempel vissa biologiska data.

6 Fokus övergödning – Hur står det till med övergödningsfrågan?

Marie Berghult och Robert Almstrand, HaV

Välkommen till en workshop om åtgärdsarbete mot övergödning. Vi börjar med en kort beskrivning av det aktuella övergödningsläget för inland, kust och hav följt av goda exempel på konkret åtgärdsarbete.

Övergödning är ett utbrett problem i våra sjöar, vattendrag och havsområden, framför allt i södra Sverige. 2016 hade över 600 sjöar, 1200 vattendrag och 500 kustvattenförekomster sämre än god status med avseende på näringsämnen. Med start i år satsar regeringen och HaV stort på övergödningsfrågan men vilka arbetsformer är bäst lämpade för att öka åtgärdstakten och minska övergödningen?

Med oss på workshopen har vi representanter från bland annat Vattenmyndigheten i Norra Östersjön, Baltic Sea 2020, LRF samt Havs- och vattenmyndigheten. Vi börjar med att gå igenom vad regeringens satsning på Rent hav innebär i praktiken samt vilket utgångsläge satsningen mot övergödning har.

Vi går därefter vidare med goda exempel från projektet ”Levande kust” som berättar hur man arbetat med lokalt åtgärdsarbete mot övergödning. Vi tar sedan det hela vidare till en paneldiskussion om lokalt åtgärdsarbete mot övergödning. Här diskuterar vi bland annat:

- *Vilka erfarenheter och arbetssätt kan vi ta med oss från de goda exempel som finns?*
- *Vilka tillvägagångssätt blir svårare att gå vidare med på bred front?*
- *Vilka hinder ser vi för det lokala åtgärdsarbetet och hur tar vi oss över dem?*
- *Vilka är det bästa arbetsformerna för lokalt åtgärdsarbete mot övergödning och hur kan HaV som central myndighet var pådrivande?*

Workshopen avslutas med sammanfattande reflektioner från paneldebatten och en uppdatering om vad HaV arbetar med just nu.

7 Vattenförvaltning – Säkra bedömningar av ekologisk status?

Jonas Svensson och Niklas Hanson, HaV tillsammans med Mats Lindegarth, HMI, Lena Viktorsson, SMHI och Lars Sonesten, SLU

I en kommande vägledning från HaV beskrivs ett förslag på nytt arbetssätt för klassificering av ekologisk status där bedömning av osäkerhet samt val av relevanta parametrar får en tydligare roll. Säkra resultat som visar påverkan på ekosystemet ska leda till åtgärder, medan osäkra resultat istället ska fokusera på mer övervakning för att verifiera statusen. Det kräver att rätt parametrar används för klassificeringen och att osäkerheten beräknas för varje vattenförekomst. För att underlätta detta har HMI i samverkan med SMHI, SLU, Århus Universitet och NIVA, på uppdrag av HaV, tagit fram ett beräknings- och klassningsverktyg för klassificering av ekologisk status enligt vattendirektivet.

Verktyget omfattar nuvarande föreskrifters biologiska och fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer och implementerar flera av de metoder som föreslogs av forskningsprogrammet WATERS. De nya metoderna omfattar bland annat möjlighet till:

(1) skattning av klassningsosäkerhet för vattendirektivets bedömningsperiod, på indikator- såväl som vattenförekomstnivå,
(2) klassning och osäkerhetsbedömning i fall där övervakningsdatadata inte helt motsvarar föreskrifternas krav och
(3) automatisk sammanvägning av parametrar och kvalitetsfaktorer med möjlighet till viktning.

Eftersom systemet har en modulär uppbyggnad kan det enkelt utvecklas så att nya indikatorer i framtiden kan förenas. Användningsområdes är myndigheternas statusklassning enligt vattendirektivet.

På ett kostnadseffektivt och enhetligt sätt kan den ge en transparent status- och osäkerhetsklassning för ett stort antal vattenförekomster, sedan kan den granskas av experter och om nödvändigt modifieras på grund av speciella lokala faktorer. Användandet sker via ett web-gränssnitt som kopplas direkt till datavärdarna och möjliggör att fritt välja vattenförekomster och kvalitetsfaktorer, att exportera rådata och klassningar för enskilda indikatorer såväl som för sammanvägningar.

Systemet är funktionellt för kustvatten och utveckling pågår för att implementering i inlandsvatten. Syftet med denna workshop är att illustrera systemets potential och att samla in synpunkter från ett användarperspektiv.

8 Kommuner och havsplanering

Thomas Johansson, Havs- och vattenmyndigheten med medverkan från kommuner, länsstyrelser och havsplanerare från HaV

Vi, Sverige som land är just nu i mitten av processen att fysiskt planera framtiden för svenska havsområdens framtid. De statliga havsplanerna omfattar en total yta av 122 000 kvadratkilometer. Av dessa 122 000 km^2 så har landets kustkommuner möjlighet att göra sin planering på 48 300 km^2. Hur får vi en samsyn mellan staten och 60-70 kommuner egna ambitioner gällande nyttja och förvalta havet som tillgång och resurs?

Samtidigt så är Sverige unikt med mycket stora skärgårdsområden, kuster med kobbar och skär. Detta gör att, allt enligt hur Sverige bestämt att implementera EU:s havsplaneringsdirektiv, kommuner har stort ansvar och befogenhet att själva planera nyttjande och framtid för 33 300 km^2 av havet. På dessa områden finns mycket av havens biologiska mångfald, möjligheter till ekosystemtjänster, tjänster som tjänar samhällsnyttan och stora kulturella och sociala värden. På denna workshop kommer vi diskutera hur vi får svensk förvaltning av haven att hänga ihop, hur vi från staten jobbar i flera led för att möta och stödja kommuner behov. Samt vilken förvaltningsmodell är bäst, enligt ekosystemansatsen, det vill säga beslut så nära de som berörs eller en mer statlig centralistisk modell. Vi kommer ge exempel på vad Havs- och vattenmyndigheten gör för att stödja kommunal planering, vad som behövs mer, samverkan med Boverket i frågan om kommunal planering och så vidare. Vi kommer visa på goda exempel på kommunal samverkan för att få det kommunala vattnet lyft ur sin blå skugga, för att bidra till samhällsbygget ur ett sant hållbarhetsperspektiv.

Anteckningar

Lär dig mer om Havs- och vattenanslaget

Havs- och vattenmiljöanslaget är ett av HaV:s viktigaste verktyg för genomförandet av regeringens sammanhållna politik för sjöar, vattendrag och hav. Under forumet kommer det finnas möjlighet att läsa mer om och ställa frågor om anslagets användning och nyttjande och dess betydelse för att nå miljöförbättrande åtgärder i sjöar, hav och vattendrag. Olika projektfinansieringsmöjligheter samt exempel på projekt som stöds med medel från anslaget kommer även att presenteras i mingelsalen under dagarna.

9 Vattenkraft och vattenmiljö

Patrik Persson, Qamer Chaudhry och Karin Kataria, HaV

Välkommen och få höra på hur prioritering av åtgärder har gjorts i projektet Hållbar vattenkraft i Dalälven och även bidra med dina tankar på hur prioritering kan göras på nationell och regional nivå.

På den här workshopen börjar vi med en kort inledning till vad som är på gång när det gäller lagstiftning och hur det påverkar HaV:s arbete. Därefter presenteras projektet Hållbar vattenkraft och hur ett åtgärdsprogram har tagits fram efter prioritering samt hur länsstyrelsen fortsatt kommer att arbeta med programmet. Workshopen avslutas med möjlighet att ställa frågor och diskutera projektet och hur detta arbete kopplar till kommande arbeten enligt ny lagstiftning.

Hur kan man göra en väl avvägd prioritering av åtgärder som ger störst miljönytta i förhållande till påverkan på vattenkraften? Är det av betydelse hur samverkan med olika intressenter utförs? Hur behöver arbetet med prioritering förvaltas och följas upp? Hur kan HaV dra nytta av Projekt Hållbar vattenkraft i arbetet med den nationella planen?

År 2015 fick länsstyrelsen i Dalarnas län i uppdrag från Havs- och vattenmyndigheten att, i samverkan med övriga länsstyrelser i Nedre Dalälven och vattenkraftsbranschen, planera för ”Hållbar vattenkraft i Dalälven”. Projektet som avslutas i maj 2018 har haft målsättningen att etablera en långsiktig regional samverkansprocess för Hållbar vattenkraft i Dalälven; utveckla metoder för avvägning av åtgärder mellan energi-, kultur- och miljövärden och prioritera de åtgärder som ger störst miljönytta i förhållande till påverkan på vattenkraften. Kraftverksdammar och vattenreglering förändrar förutsättningarna för djur och växter i och kring våra vatten. Dammar hindrar fiskar och andra arter att ta sig mellan sina lek- och uppväxtområden. Förändrade vattenflöden och vattennivåer utarmar strandmiljöer. Vattenkraften behöver anpassas för att klara aktuella miljökrav och bidra till Sveriges mål för vattenmiljö. På samma gång ska vi till 2040 ha ett 100 % förnyelsebart energisystem där vattenkraften med sin reglerförmåga spelar en viktig roll. Men bägge målen kan inte uppnås i alla vatten - det behövs en väl avvägd prioritering. Många vattenkraftverk är också av kulturmiljöintresse som behöver beaktas när åtgärder vidtas.

10 Atlas över svenskt yrkesfiske

Karin Linderholm, HaV och Daniel Valentinsson, SLU

Ta chansen att höra SLU (institutionen för akvatiska resurser) presentera sin nya rapport som ger en unik överblick över svenskt kust och havsfiske 2003 till 2015. Rapporten är framtagen på uppdrag av HaV och innehåller många intressanta uppgifter som förmodligen ger upphov till spännande diskussioner i samband med presentationen.

Rapporten är tänkt att fungera som ett uppslagsverk för svenskt kust- och havsfiske. Den innehåller bland annat information om var, med vilka redskap och när olika arter fiskas. Den visar också utveckling av fiskeflottan, fångster, utkast och landningsvärden. Sammanställningen visar bland annat att antalet stora båtar minskat med nästan en femtedel sedan 2003, medan antalet mindre båtar i stort sett varit oförändrat.

I svenskt fiske är trål det dominerade redskapet, sett till mängden landad fisk. Den landade fångsten domineras i vikt av tre arter: sill/strömming, skarpsill och tobis. Sill/strömming är också den ekonomiskt viktigaste arten följd av havskräfta, skarpsill och nordhavsräka.

2015 landade det svenska fisket i havet och längs kusten cirka 203 000 ton fisk och skaldjur. Den totala landade mängden har minskat något sedan 2003 och speglar generellt minskade tillåtna kvoter. Värdet på den landade fångsten är dock i stort sett densamma: en miljard kronor, vilket antyder att priserna har gått upp när kvoterna minskat. Rapporten innehåller även uppskattningar av utkast (oönskade fångster som slängs tillbaka och inte landas) från olika fisken. Dessa uppskattningar bygger på data från SLU Aquas vetenskapliga observatörsprogram. Motsvarande observatörsprogram finns även i övriga EU-länder.

Mellan 2008 och 2015 kastades i genomsnitt 5 700–9 200 ton fisk och skaldjur över bord varje år. Totalt återfanns mer än 100 arter av fisk och skaldjur i utkasten, de flesta dock i små mängder. Volymmässigt är utkasten störst från trålfisket efter torsk i Östersjön följt av bottentrålfiske efter havskräfta och fisk på västkusten och i räkfisket. Fisken med passiva redskap har lägre andel utkast.

11 Vart är vi på väg med ekosystembaserad fiskförvaltning?

Ulrika Gunnartz och Mårten Åström, HaV

Under 2018 har HaV påbörjat en dialog med berörda myndigheter, intressenter och experter för att ta fram en strategi för hur en ekosystembaserad fiskförvaltning kan utvecklas så att den blir en integrerad del i uppfyllandet av målen i havs- och vattenförvaltningen.

Vad betyder ekosystembaserad fiskförvaltning i ett svenskt sammanhang? Vad vill vi uppnå? Hur arbetar vi praktiskt med det idag inom olika förvaltningsprocesser och på olika skalor? Vad kan vi göra för att utveckla ekosystembaserad fiskförvalting?

Detta är frågor som vi försöker få svar på och vid Havs- och vatten forum 2014 och 2016 fick vi era första idéer. Nu vill vi ha er hjälp att fördjupa analysen. Välkommen att få en uppdatering om var vi är i dialogen och att komma med dia tankar och bidrag för att påverka framtidens fiskförvaltning.

12 Marina skyddade områden – vad är det och hur ser vi till att de har ett bra skydd?

Lena Tingström, Malin Wilhelmsson och Elisabeth Anderberg, HaV tillsammans med Länsstyrelsen

Hur arbetar Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna med marint områdesskydd och vad tycker ni om vad som är viktigt att skydda och hur man gör det på bästa sätt. Kom och bidra med dina synpunkter och reflektioner. De blir ett stöd och bidrag till vårt gemensamma, fortsatta arbete med marint områdesskydd. Världens länder har kommit överens om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling. De marina skyddade områdena ska också vara funktionella, ekologiskt representativa och så pass sammanhängande att organismer har möjlighet att sprida sig från det ena skyddade området till det andra. Hur ser det då ut för de svenska havsområdena? Hur långt har vi nått?

I den här workshopen ger vi en bakgrund till aktuellt skydd men också till de mål, pågående samt kommande arbete med det marina områdesskyddet i Sverige. Det är mycket på gång när det gäller svenskt marint områdesskydd just nu! Men vi vill också i den här workshopen veta vad du tycker. Hur uppnår vi ett gott skydd och långsiktig förvaltning av värdefulla marina naturvärden? Vad behöver skyddas och vad innebär långsiktig förvaltning? Hur mycket blåmusselbankar, ålgräsängar, lekområden för fisk med mera behöver vi skydda och bevara för att havet ska fungera och vara till nytta och glädje även för kommande generationer?

Var finns de mest värdefulla marina miljöerna? Har de marina miljöerna ett tillräckligt skydd? Införande av fiskereglering i marina skyddade områden varvas med presentation om hur vi arbetar med marina skyddade områden i nätverk, diskussioner och beskrivning av satsningar på marint områdesskydd.

13 Fördelning av fiskemöjligheter inom demersalt fiske

Patrik Persson, Qamer Chaudhry och Karin Kataria, HaV

Under workshopen kommer vi berätta om varför vi valde att införa årliga individuella fiskemöjligheter. Vi kommer också gå igenom de ändringar som har gjorts i systemet till år 2018 samt berätta om några iakttagelser från det första året gällande exempelvis nyttjande av kvoter, redskapsanvändning och antal överlåtelser.

Inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik införs mellan åren 2015-2019 en skyldighet att landa all fångst av kvoterade arter. Denna nya reglering, landningsskyldigheten, syftar till att begränsa oönskade fångster och utkast av fisk överbord. Målet är bland annat att minimera utkast och påskynda utvecklingen av ett mer selektivt fiske. Regleringen innebär att alla fångster av kvoterade arter som ska redovisas, landas och kvotavräknas.
Införandet av landningsskyldigheten ställer stora krav på anpassningar av olika delar av förvaltningen, till exempel när det gäller fördelning av fiskemöjligheter. Det tidigare systemet att fördela demersala fiskemöjligheter var av flera olika anledningar inte förenligt med en landningsskyldighet. Därför remitterades ett förslag till ett nytt fördelningssystem under hösten 2016, vilket infördes inom demersalt fiske från 1 januari 2017. Det nya systemet är baserat på årliga individuella fiskemöjligheter som tillfälligt kan överlåtas under året.

14 Restaurering av vattendrag, sjöar och kustvatten – vad ska en handbok innehålla?

Erik Årnfelt, HaV

Sveriges arbete med vård och restaurering av vattenmiljöer är inne i en intensiv fas och ska accelerera ytterligare framöver. En uppdaterad och utökad handbok för vattenrestaurering ska bli det nav vi samlar det framtida restaureringsarbetet kring.

Dagens handbok *Ekologisk restaurering av vattendrag* kom ut 2008 från Naturvårdsverket och dåvarande Fiskeriverket. Fokus ligger på praktiska åtgärder som strävar efter att återställa naturliga processer, flöden och strukturer i vattendrag.

Nu 10 år efter publiceringen är det dags att uppdatera och utöka handboken, kunskapen om effekter och metoder att förbättras, arbetet med restaurering har breddats till fler vattenmiljöer och juridiska förutsättningar har ändrats.

Utvecklingen med en ny handbok är fortfarande i planeringsstadiet och nu är ett ypperligt tillfälle att påverka inriktning omfattning och utformning av en framtida handbok. Vilka delar av restaureringsprocessen ska hanteras, vilka vattenmiljöer bör omfattas och hur kan vi skapa en användbar men samtidigt omfattande handbok rent tekniskt? Kanske har du också bra exempel på lyckade restaureringsåtgärder att föra fram? Passa på och kom med inspel till arbetet redan nu.

15 Havsplanering och Östersjön

Ingela Isaksson, Wilhelm Gårdmark, Eva Rosenhall och Tomas Andersson, HaV

Sverige har EU:s längsta kust, vi har gräns mot nio grannländer, vi har stor del av Östersjöns yta att planera. Fysisk planering av havet, havsplanering, börjar finna sina former, i Sverige, i Östersjöregionen och inom EU.

I denna workshop kommer vi att beskriva hur vi från Sverige arbetar med våra grannländer gällande havsplanering. Vi har tagit en aktiv roll i detta, dels genom genomförda projekt som Baltic Scope, dels genom nu pågående projekt Pan Baltic Scope, där Havs- och vattenmyndigheten är Lead partner.

I workshopen kommer vi förklara varför vi jobbar internationellt, om skillnader i planeringssystem, i kultur kring planering, om hur vi arbetar mot samsyn runt Östersjön gällande nyttjande och hur detta ska värderas genom konsekvensbedömningar med mera. Ni får tillfälle att ställa frågor om allt från hur samarbetet fungerar, hur andra länder gör, hur det är att leda internationella projekt till vad vi tar med oss hem till svenska arbetet. Välkomna!

Anteckningar

ClimeMarine

HaV har tillsammans med experter utvecklat en bedömningsmetod för havsplanering kallad Symphony. Symphony tar hänsyn till kumulativ påverkan på miljön och har använts för att ta fram förslagen på de svenska havsplanerna. ClimeMarine kommer att integrera den senaste klimatdatan i Symphony.

> Se information ClimeMarine, Mingelsalen

Agenda 16 maj

TID	PLATS	AKTIVITET
9.00	Mingelsalen	**Registrering och kaffe**
10.10	Mingelsalen	**Maja-Karin Fredriksson – Jag Begär Bara Havet** Tonsatta dikter av västkustpoeten Ebba Lindqvist.
10.25	Högkvarteret	**Välkommen till Havs- och vattenforum 2018!** HaV:s generaldirektör inleder konferensen tillsammans med moderator Britt-Marie Mattsson, en framstående journalist och författare som under sin långa karriär intervjuat de flesta stora ledarna i världen.
10.30	Högkvarteret	**Från källa till hav – lokalt och globalt** HaV:s uppdrag och om hållbart nyttjande i fokusområdet Östersjön. Talare: Jakob Granit, generaldirektör HaV.
11.00	Högkvarteret	**Världens hav som resurs för global utveckling** Talare: Helen Ågren, Sveriges havsambassadör.
11.15	Högkvarter	**Hur kan svensk industri bidra till ett hållbart globalt samhälle?** Om frivilliga åtagande som bidrar till att globala mål kan nås tillsammans med Jernkontoret. Talare: Björn Haase, Höganäs AB, Jonas Larsson, SSAB och Sophie Carler, Jernkontoret.
12.00	Högkvarteret	**Paneldiskussion om digital spårbarhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter – utmaningar för miljö och konsument** Deltagare: Linda Hallberg, Göteborgs fiskauktions utbildningscenter, Fredrik Strömblad, Föreningen fisk och skaldjursrådet, Magnus Nikkarinen, Svensk dagligvaruhandel, Friederike Ziegler, Rise och Ingemar Berglund, HaV.
12.45	Högkvarteret	**Förra årets vinnare av Sjöstjärnan** Talare: Gun Lindberg, hållbarhetsstrateg på Västerviks kommun, berättar om arbetet.
13.00	Mingelsalen	**Lunch** Vegetarisk mingellunch.
14.10	Högkvarteret	**Sagt och gjort efter fyra år vid makten – Prisutdelning Sjöstjärnan 2018** Miljöministern pratar om regeringens insatser under de senast fyra åren och svarar på deltagarnas frågor efterråt. Prisutdelning Sjöstjärnan 2018. Talare: Miljöminister Karolina Skog.
15.00	Högkvarteret	**Krafttag för bättre vatten –** Presentation av Rich Waters, Sveriges första LIFE-IP projekt – Långsiktigt åtgärdsarbete i Norra Östersjöns vattendistrikt med fokus på övergödning, vattenplanering, fria vandringsvägar och miljögifter. Talare: David Liderfelt och Åsa Erlandsson, Länsstyrelsen i Västmanlands län.
15.15	Mingelsalen	**Kaffe**
15.30	Se karta programkatalog	**Workshops** HaV:s medarbetare har parallella workshops/presentationer om aktuellt arbete med till exempel vattenkraft, övergödning, ekosystem, marina skyddsområden, havsplanering och rena hav. Välj och delta på 2 av 15 workshops.
17.30	Högkvarteret	Slut dag 1
18.30	Mingelsalen	**Fördrink med mingel**
19.00	Högkvarteret	**Middag** Underhållning med Castlewoods – göteborgsbaserad folkpop.

17 maj

TID	PLATS	AKTIVITET
9.00	Högkvarteret	**Välkommen till dag 2!** **Friska hav – från globalt till lokalt engagemang –** **From global to local action towards healthy oceans** **Friska hav** – en diskussion om globala, regionala och lokala insatser för välmående hav. Efter FN:s konferens 2017 har många åtgärder på global och regional nivå kompletterats med lokala åtgärder nationellt. En översikt av den senaste utvecklingen inom global styrning, vetenskap om havet och nationella åtgärder. **Healthy seas** – A conversation on global, regional and local action towards healthy seas. Following the UN Oceans conference 2017, much action has taken place at the global and regional levels supplemented by local action at country level. An overview on the latest development in global governance, ocean science and national action. **Talare/Speakers:** UN Special Envoy for the oceans Mr Peter Thomson, Dr Ann-Christine Brusendorff from the International Council for the Exploration of the Sea (ICES), Lars Ronnås, Swedish Ambassador for Climate Change, Dr Jakob Granit, Director General, Swedish Agency for Marine and Water Management. *(Föredraget ges på engelska)* in EN *In English*
10.15	Högkvarteret	**Havsplanering** Planeringen ska göras utifrån en ekosystemansats. Hur gör vi det för allas bästa? Talare: Marie Stenseke Handelshögskolan GU, Lena Tingström, HaV och Thomas Johansson, HaV.
10.45	Mingelsalen	**Kaffe och fralla**
11.00	Galleriet	**HaV:s samarbetspartners presenterar inspirerande projekt i mässområdet**
12.00	Högkvarteret	**Ny internationell forsknings- och innovationsarena för hållbar blå tillväxt** Kristineberg marina forsknings- och innovationscenter. En ny arena för samverkan kring forskning och utveckling av marina innovationer på regional, nationell och EU-nivå. Talare: Lena Gipperth, Göteborgs universitet och John Munthe, IVL Svenska miljöinstitutet.
12.20	Högkvarteret	**Nytänk och samverkan för morgondagens insamling och spridning av vattenkvalitetsdata** Om hur kommunernas miljöarbete kan länkas bättre till nationella och regionala miljömål, till exempel Baltic Sea Action Plan. En rapport från ett samarbetsprojekt mellan SIWI Swedish Water House och Race For The Baltic. Talare: Lotta Samuelson, SIWI och Carla Alexandra, Race For The Baltic. *(Föredraget ges delvis på engelska)* in EN *Partly In English*
12.50	Högkvarteret	**Reflektioner med HaV och Länsstyrelser** Moderator Anna Jöborn HaV.
13.10	Högkvarteret	**Tack från HaV:s generaldirektör Jakob Granit**
13.15	MIngelsalen	**Lunch**
14.15		Havs- och vattenforum slut för denna gång.

Anteckningar

Kom och utforska våra förslag på havsplaner!

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram förslag till havsplaner för Sverige. Dessa blir vägledande för myndigheter och kommuner när de planlägger, ger tillstånd eller förvaltar havet. Vid utställningen i mingelsalen kan du dyka in i våra digitala havsplaner. Här presenterar vi innehållet på ett nytt vis som underlättar tolkningen.

> Se Utställning Havsplaner, Mingelsalen

MÄSSOMRÅDE

Speakers' Corner

Under passet Speakers' Corner bjuds vi på en picknick av miniföreläsningar. Tjugosex av Havs- och vattenforums deltagare har tagit med sig sina egna aktuella projekt från hela Sverige. Välj de som du tycker verkar mest intressanta!

1 Havsplanerna på gräsrotsnivå – Naturskyddsföreningen och BirdLife lyfter havsmiljöfrågor tillsammans

Mia Svedäng, Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen arrangerar under våren, inom ramen för projeket Skyddat Hav, ett antal workshops om de blivande havsplanerna tillsammans med BirdLife Sverige. Vi vill engagera våra medlemmar till att vara med och lämna sina synpunkter på havsplanerna, ge dem tillfälle att titta närmare på plankartorna, diskutera och bidra med lokal kunskap som kanske saknas i utkasten till havsplaner. Vi vill veta med hur våra medlemmar ser på havsplanerna och vilka frågor de tycker är viktigast.

2 Stör Göta älv?

Dan Calderon, Miljöteknik i väst

En förstudie om möjligheterna att återintroducera Atlantisk stör i Göta älv. Vi består av människor från GU, GR, Sportfiskarna, GNM och SLU. På GNM återupptäcktes för ett år sen tre juvenila störar fångade i Göta älv på 1800-talet. Med det som utgångs punkt har vi bildat en grupp som jobbar med frågan. Vi vill skapa uppmärksamhet om att det finns en möjlighet att återintroducera en art som klassa som nationellt utdöd.

3 Håll Havet Rent – ett affärsnätverk mot marin nedskräpning

Eva Blidberg, Håll Sverige Rent

Nätverket ”Håll Havet Rent” är en plattform för företag som vill ligga i framkant då det gäller att hitta affärsmodeller som verkar för att minska nedskräpning av haven. Träffar med seminarier, workshops och kunskapsutbyte är bärande delar i upplägget. Även myndigheter och akademi är knutna till nätverket. Nätverket är ett bra exempel på samarbete kring uppströms lösningar. Under 2018 skapar nätverket en lista med frivilliga åtgärder för ett renare hav.

4 Otrolig möjlighet – FN:s förhandlingar om ett bindande avtal för Världshaven

Tom Arnbom, WWF

FN:s generalförsamling förhandlar nu om ett bindande avtal för haven utanför nationell jurisdiktion inom Havsrättskonventionen UNCLOS, med målet för en hållbar förvaltning av 45% av jordens yta. Tonfisk, ål, grönlandshaj visar på vikten av en ny havsöverenskommelse med skydd och förvaltning över sektorsgränser för de stora haven och dess botten. Hur kan Sverige påverka i rätt riktning med områden som Arktis och Indiska Oceanen?

5 eDNA – paradigmskifte i akvatiska inventeringar i stor skala

Micaela Hellström och Johan Näslund, Aquabiota

Undersökningsmetoden eDNA utgör ett paradigmskifte inom området miljöövervakning och inventering av akvatisk biologisk mångfald. Metoden används idag för att inventera fiskar samt grod- och däggdjur och fungerar utmärkt i hav, brack- och sötvatten. Detta möjliggör betydligt bättre kunskapsunderlag för skyddsvärda samt invasiva arter inom många beslutsprocesser och underlättar ett hållbart nyttjande av akvatisk biologisk mångfald.

6 Fria vandringsvägar – en gemensam strategi

Jonas Berglind, LIFE IP Rich Waters / Vattenmyndigheten Norra Östersjöns vattendistrikt

Vi vill visa hur LIFE IP Rich Waters arbetar med att förbättra möjligheten för fiskar och andra djur att röra sig fritt i vattendragen. Vi vill åskådliggöra både våra konkreta åtgärdsprojekt och hur vi jobbar med till exempel intervjustudier för att förbättra kunskap och samverkan. Inom projektet driver vi fyra olika konkreta åtgärder och vi vill i vår monter visualisera de praktiska delarna i projektet kombinerat med hur och var vi jobbar för att förbättra processerna fram till fria vandringsvägar.

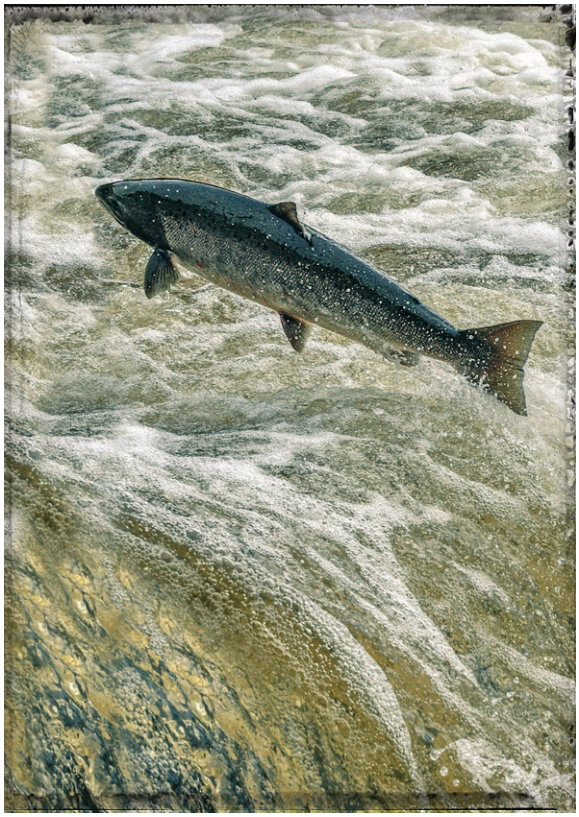

7 Sveriges vattenmiljö på webben – från källa till hav

Marie Svärd, Havsmiljöinstitutet

Tänk dig en webbplats som kan ge besked om miljötillståndet i våra vatten utifrån resultaten av både söt och salt miljöövervakning i Sverige. Tänk dessutom att den är pedagogisk och tilltalar såväl en bred allmänhet som insatta miljötjänstemän. Låter det ambitiöst? Det är det också. Nu tar vi första steget mot en digital presentation av hela Sveriges vattenmiljö, från grundvatten, sjöar och vattendrag, ut till kustzonen och utsjön.

8 Musselodling i Östersjön – miljöåtgärd eller miljöproblem?

Nils Hedberg, Östersjöcentrum, Stockholms universitet

Musslor på västkusten tar upp övergödande näringsämnen i havet, vi tar upp musslorna, och minskar på så sätt övergödningen. Dessutom är de goda att äta. I Östersjön fungerar dessvärre inte detta. Havet har för låg salthalt vilket gör att musslorna växer långsamt, blir mindre och tar upp mindre näring. De är heller inte efterfrågade som mat eller djurfoder. Dessutom finns det risk att odlingarna resulterar i negativa miljöeffekter.

9 Åtgärder i jordbruket mot övergödning – effekter, lokalisering och uppföljning

Katarina Kyllmar och Jens Fölster, Sveriges lantbruksuniversitet

För ett kostnadseffektivt åtgärdsarbete behövs bra metoder för att styra åtgärder dit de gör störst nytta. Detta förutsätter också ett system för uppföljning så att kunskapen om hur åtgärderna påverkar belastningen succesivt blir bättre. SLU satsar nu på ytterligare samverkan med myndigheter och samhälle för att bidra till utvecklingen av metoder och verktyg för ökad effektivitet i den adaptiva vattenförvaltningen.

10 Utökad vattenrådgivning i Greppa Näringen

Markus Hoffmann, Lantbrukarnas riksförbund

Livsmedelsproduktionen står för den enskilt största tillförseln av näringsämnen till Östersjön. Med Greppa Näringens lokala rådgivningsinsatser till lantbrukare vill vi bidra till ett bättre klimat och renare hav. I vår poster tänkte vi presentera hela vårt vatteninriktade rådgivningsutbud: anläggning av våtmarker och fosfordammar, jordbruksdräneringens betydelse för miljön samt hur vi skapar lokala engagemang kring vatten genom att bilda vattendragsgrupper.

11 Kartläggning av vattenuttag i Sverige – hur löser vi det och varför behövs det?

Katarina Stensen, SMHI

Hur använder vi vårt vatten? Idag sammanställs Sveriges vattenanvändning på regional skala men för att kunna ge en korrekt bild av vattenbalans och ha förutsättningar för att undvika vattenbrist på lokal skala behövs bättre kunskap om vattenuttag från t ex industri, jordbruk och för dricksvattenproduktion. I ett projekt på SMHI utreds hur informationen om vattenuttag kan förbättras. Uttagen inom vattenkraften kommer även att digitaliseras vilket bland annat är till nytta inom vattenförvaltningen.

12 Morgondagens kommunala vattenrening byggs i Simrishamn

Ann-Marie Camper, Simrishamns kommun

Simrishamns kommun utvecklar sitt avloppsreningsverk med målet att omvandla det till en produktionsanläggning för nyttigheter. Ett helt nytt reningssystem installeras för att förbättra reningen av bland annat läkemedelsrester, mikroplaster och miljögifter och metaller. Förhoppningen är att vattnet blir så rent att det kan återföras till grundvattnet. Restavfallet, i form av organiskt avfall och näringsämnen, kommer användas till energiproduktion och gödningsmedel.

13 Dränk landskapet och rädda staden!

Sara Bergek, SLU Aqua
Måns Enander, Länsstyrelsen Västmanland
Hanna Sundqvist, Länsstyrelsen Stockholm
Gerda Kinell, Länsstyrelsen Västra Götaland

Delprojektet ”Klimatanpassning och ekosystemtjänster” inom LIFE IP Rich Waters önskar ha en interaktiv presentation. Delprojektet handlar om planering av landskapet i ett förändrat klimat. Utifrån projektets insamlade data presenteras åtgärder som identifierats för att hantera höga flöden och säkra tillgången på ekosystemtjänster. Åhörarna får reflektera kring möjligheter respektive hinder som finns för att lyckas med klimatanpassningsåtgärder avseende sociala, ekonomiska och juridiska aspekter.

14 Konnektivitetsmodellering som ett verktyg vid planering av områdesskydd

Hanna Corell, Kust & Hav
Maria Kilnäs, Länsstyrelsen Västra Götaland

Som underlag för prioriteringar i sin satsning på marina skyddade områden genomförde Länsstyrelsen i Västra Götaland tillsammans med DHI en modellering av spridning av marina organismer i vattnen runt Kosterhavets Nationalpark. Ett av syftena var att identifiera de utvidgningar som skulle bidra mest till konnektiviteten mellan befintliga områden. Vi vill berätta om viktiga frågeställningar inför planering av områdesskydd och om hur modellering av konnektivitet kan vara ett bra verktyg.

15 Den obekväma sanningen om Baltic Sea Action Plan (BSAP)

Anders Alm, WWF

Inom HELCOM kom miljöministrarna 2007 överens om en ambitiös Baltic Sea Action Plan (BSAP) som skulle förbättra Östersjöns miljötillstånd till 2021.Inför de påföljande ministermötena 2010, 2013 och 2018 har WWF tagit fram ett Scorecard som utvärderar hur länderna genomfört sina åtaganden. WWF diskuterar 2018 års Scorecard som presenterades på Helcoms Ministermöte den 6 mars 2018. Hur mår egentligen Östersjön och hur långt har länderna nått i genomförandet av BSAP med 3 år kvar till målåret?

16 Vik för vik – mot en friskare Östersjökust

Johanna Bergman, Länsstyrelsen i Södermanlands län

Ett samarbetsprojekt mellan fem länsstyrelser och en kommun: Lst Stockholm, Södermanland, Östergötland, Kalmar, Blekinge och Västerviks kommun. Projektets mål är att öka takten och utveckla samarbetet kring åtgärdsarbetet längs Östersjökusten och bygga en kunskapsbank för utförandet av kustvattenåtgärder. Det långsiktiga syftet är att nå god ekologisk status i havsvikar längs Östersjökusten genom att sätta in åtgärder mot miljöproblem, framförallt med avseende på närsaltsbelastning och på biologisk mångfald. Vårt motto är rätt åtgärd i rätt havsvik och vi hoppas att inspirera till åtgärder!

17 Bra hagar för hästen och miljön

Gunilla Lindgren, Länsstyrelsen i Uppsala län

Det finns lika många hästar som kor i Sverige. enligt senaste hästräkningen finns det 355 500 hästar i Sverige, varav 70% är uppstallade i tätortsnära läge. Hästarna har daglig utevistelse i små, söndertrampade hästhagar och kan i hästtäta områden stå för en betydande del av fosforläckaget till vatten. Vilka kostnadseffektiva åtgärder finns för att minska näringsläckaget från hästhållningen?

18 Hur klarar vi jordbrukets dränering och vattenförsörjning i ett förändrat klimat?

Eskil Mattsson och Tomas Johansson, Jordbruksverket

600 000 ha av Sveriges åkermark har bristfällig dränering. För att möta klimatförändringarna och nå målen i livsmedelsstrategin behöver 1 miljard kronor investeras i dränering varje år. Samtidigt ska vi nå målen i vattendirektivet och klara dricksvattenförsörjningen. Detta kräver samverkan med alla aktörer som arbetar med vattnet i landskapet. Jordbruksverkets kompetenscentrum för vattenhushållning presenterar två rapporter och berättar om vattnets betydelse för att öka livsmedelsproduktionen.

19 God settling och hög tillväxt vid odling av blåmussla i Norra Östersjöns vattendistrikt – En effektiv åtgärd mot övergödning?

Martin Karlsson, Ecopelag

Projektet är den första studien som undersöker förutsättningarna för musselodling i Stockholms län. Ecopelag presenterar resultat och projektets fortsättning som syftar till att ge en holistisk bild av miljöeffekterna från musselodling samt öka kunskapen kring kostnadseffektivitet. Vi tror att det finns ett stort intresse för montern i och med satsningen på blå fångstgrödor samt diskussionen kring kostnadseffektivitet och miljö.

20 Östersjöregionens biosfärområden – arenor för implementering av mål 14

Anna Särnblad, SEA-U Marint Kunskapscenter

Biosphere for Baltic synliggör biosfärområdena kring Östersjöns arbete för hållbar utveckling. Ett framgångsrikt arbetssätt, där lokala lösningar på globala utmaningar söks genom samverkan, en holistisk syn på människa och natur och där man stimulerar forskning och utbildning. Biosfärområdenas gedigna erfarenhet av att arbeta praktiskt och koppla lokala initiativ till nationella strategier gör dem intressanta att lära av när Agenda 2030 och mål 14 genomförs och implementeras i Östersjöregionen.

21 LIFE IP Rich Waters Öljaren – Lågflödesmuddring mot övergödning

Jenny Herbertsson och Linda Aldebert, Katrineholms kommun

Katrineholms kommun deltar i det unika och EU-finansierade delprojektet LIFE IP Rich Waters Öljaren. Målet är att testa en metod för att förbättra vattenkvaliteten i sjön samt undersöka effekten av att återföra näringsämnen från sjöbotten till jordbruksmark. Det kommer att ske genom en lågflödesmuddring av Öljarens sjöbotten. Det fosforrika slammet sugs upp och används som en resurs. Delprojektet är en del av Sveriges första projekt inom EU:s miljöprogram LIFE IP.

22 Fiska selektivt, skonsamt och smart – Sekretariatet för selektivt fiske 2014–2017

Hans Nilsson, SLU Aqua

Tillsammans med yrkesfisket har SLU utvecklat 34 nya fiskeredskap. Arbetet, som utförts på uppdrag av HaV, har just slutrapporterats. Vilka redskap fungerar? Vad krävs för att selektiva metoder ska implementeras? Hur kan selektivt fiske bidra till att nå hållbarhetsmål 14 i Agenda 2030? Det vill vi berätta! Utvecklingen av selektivt fiske för att minska bifångster är ett av Sveriges frivilliga åtaganden från FN-konferensen.

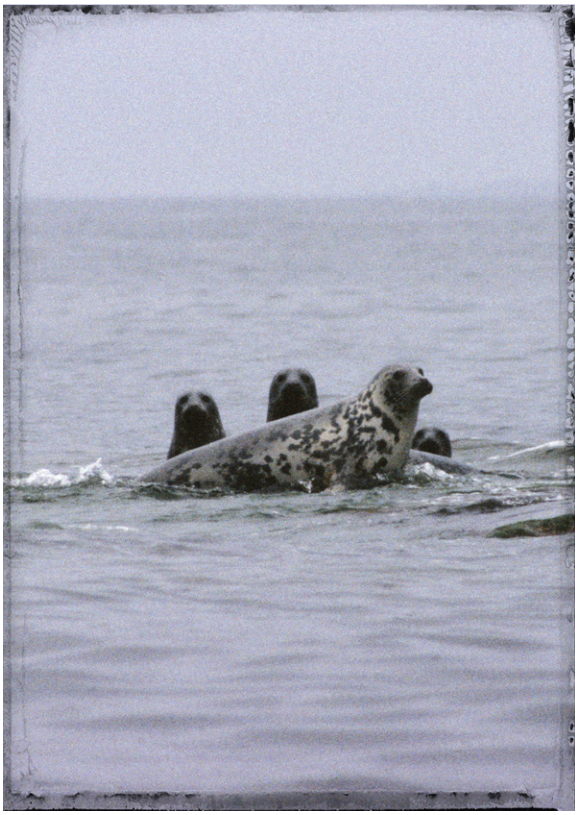

23 Nutritrade – förenade krafter för att minska närsaltsbelastningen

Henrik Scharin, Anthesis Enveco

NutriTrade går i korthet ut på att skapa en plattform för matchning mellan utförare av åtgärder för att minska utsläpp av näringsämnen till havet, och aktörer som är villiga att frivilligt kompensera sina egna utsläpp genom finansiering av sådana åtgärder. Det svensk-finska projektet berättar om utvecklingen för att minska närsaltsbelastningen till Östersjön. Projektet är ett flaggskeppsprojekt i EU:s Östersjöstrategi.

25 Havet 1988: Samhällsutveckling gav miljöskuld i havet

Henrik Svedäng, Göteborgs universitet

År 1988 hamnade massdöd bland sälar och mördaralger på löpsedlarna. Det hotade havet tog plats i medierna och miljöfrågorna lyftes i politiken. Havsmiljöinstitutet har gjort en djupdykning ner i en tid då människans påverkan på havet blev allt tydligare, men då också medvetenheten om miljöproblemen ökade dramatiskt. Historien kan lära oss om tillståndet i havet idag, en kunskap vi behöver för att kunna fatta välgrundade beslut kring vår havsmiljö. Kom och ta del av vad vi kan lära av historien!

26 Rätt åtgärd på rätt plats med hjälp av VattenInformationsSystem Sverige (VISS)

Tobias Haag, Länsstyrelsen
Niklas Holmgren, Vattenmyndigheten i Södra Östersjön

I VISS (www.viss.lansstyrelsen.se) hittar du uppgifter om både genomförda åtgärder och behovet av nya åtgärder för att statusen på våra vatten inte ska bli sämre eller förbättras. Genom att samla alla uppgifter om fysiska åtgärder kan en helhetsbild skapas över vilka åtgärder som görs, planeras och behövs.

Anteckningar

Anteckningar

Dyk ner med oss i arbetet med vraksanering!

HaV arbetar med cirka 300 vrak som kan innehålla olja. Av dessa är ett 30-tal klassade som akut miljöfarliga. Vraken ligger utanför från Strömstad på västkusten till Gävle på ostkusten.

Målet är att årligen tömma två till tre vrak på olja. Projektet är ett samverkansprojekt mellan Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Kustbevakningen (KBV), Sjöfartsverket, Chalmers Tekniska Högskola, Statens Maritima Museer (SMM) och Försvarsmakten.

Se vår utställning kring vraksanering, inne i Högkvarteret!

Vi ses igen

2018

Maj

- Havs- och vattenforum 2018
- Tillståndet i miljön

Juni

- Samrådsmöte om havsplanering med grannländer
- Opening conference of the project Pan Baltic Scope

Juli

- Almedalsveckan

Augusti

- Västerhavsveckan
- World Water Week

September

- The IWA World Water Congress & Exhibition
- Miljöövervakningsdagarna

Oktober

- Livsmedelsforum, Chalmers, Göteborg

November

- Östersjöfiske 2020

2019

Januari

- Skyddad natur
- VA Tour Sweden
- Nationella konferensen Avlopp & Miljö

Februari

Sverige är värd för

ICES ANNUAL SCIENCE CONFERENCE
Göteborg, september 2019

Mars

- Vatten Avlopp Kretslopp, VAK

Maj

- Vattenstämman
- European Maritime Day
- Nästa Havs- och vattenforum

Workshops

1. **Tyck till om den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålen!**
   K32, övre plan Eriksbergshallen
2. **Fiji, Öland och Malta – hur kan vi tillsammans arbeta för att rädda vårt hav?**
   K8, plan 8 Hotell 11
3. **eDNA som metod inom miljöövervakningen – är eDNA ett komplement eller ersättare till mätningar?**
   Kök och Bar, vån 7 Hotell 11
4. **Hur ska svensk förvaltning ta sig an komplexa miljöproblem – Hanöbukten en varningsklocka**
   Högkvarteret
5. **Alla mätningar är felaktiga!**
   Mingelsalen Öst
6. **Fokus övergödning – Hur står det till med övergödningsfrågan?**
   K31, övre plan Eriksbergshallen
7. **Vattenförvaltning – Säkra bedömningar av ekologisk status?**
   Matsal 2, bottenplan Hotell 11
8. **Kommuner och havsplanering**
   Galleriet Väst
9. **Vattenkraft och vattenmiljö**
   K35, övre plan Eriksbegshallen
10. **Atlas över svenskt yrkesfiske**
    Matsal 1, bottenplan Hotell 11
11. **Vart är vi på väg med ekosystembaserad fiskförvaltning?**
    K40, övre plan Eriksbergshallen
12. **Marina skyddade områden – vad är det och hur ser vi till att de har ett bra skydd?**
    K34, övre plan Eriksbergshallen
13. **Fördelning av fiskemöjligheter inom demersalt fiske**
    Mingelsalen Väst
14. **Restaurering av vattendrag, sjöar och kustvatten – vad ska en handbok innehålla?**
    K33, övre plan Eriksbergshallen
15. **Havsplanering och Östersjön**
    Galleriet Öst

Information & kontakt

havochvatten.se/havsochvattenforum

Jeanette Frykner tfn 070–638 63 11

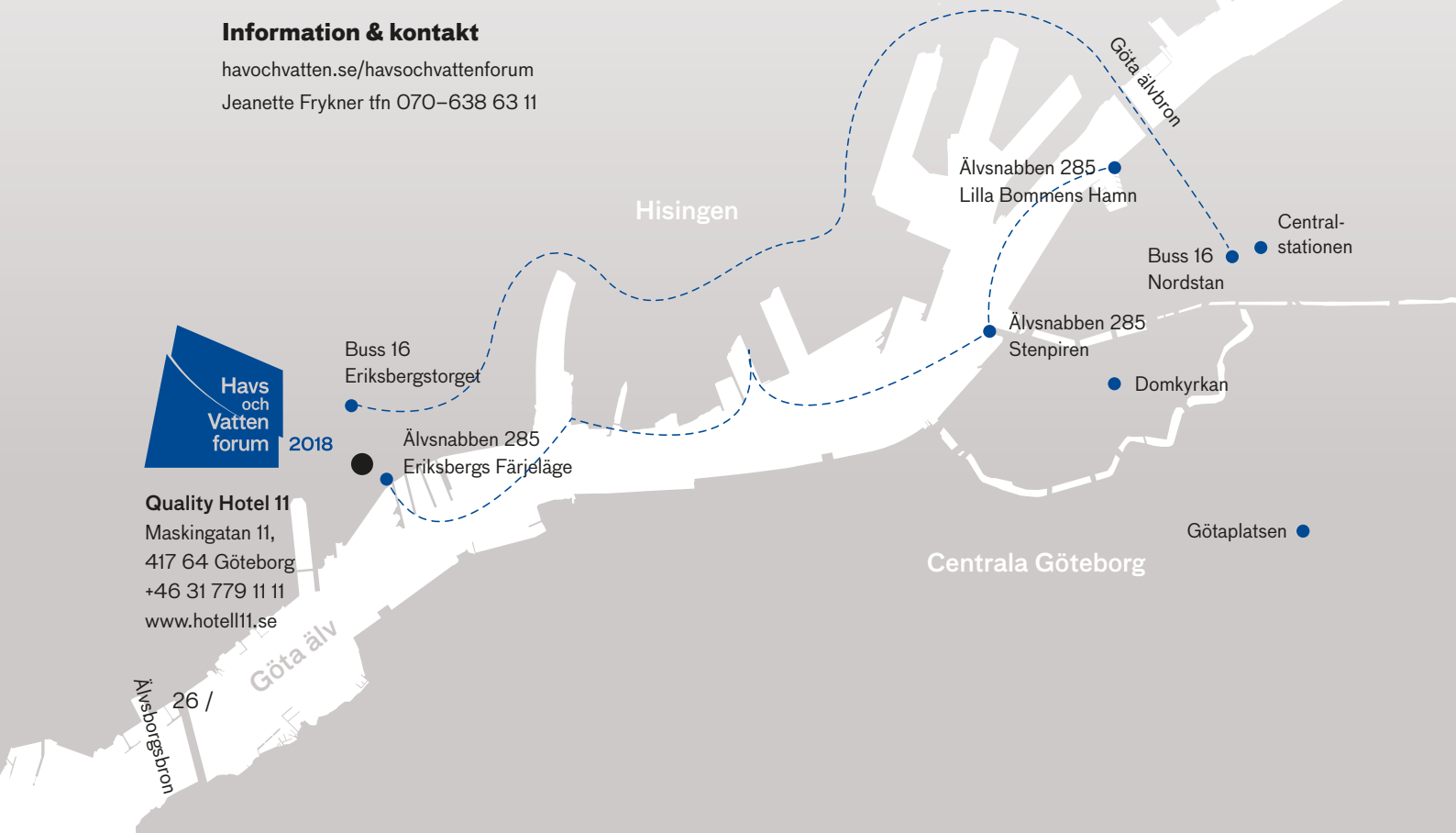

Karta

Eriksbergshallen

Nedre plan

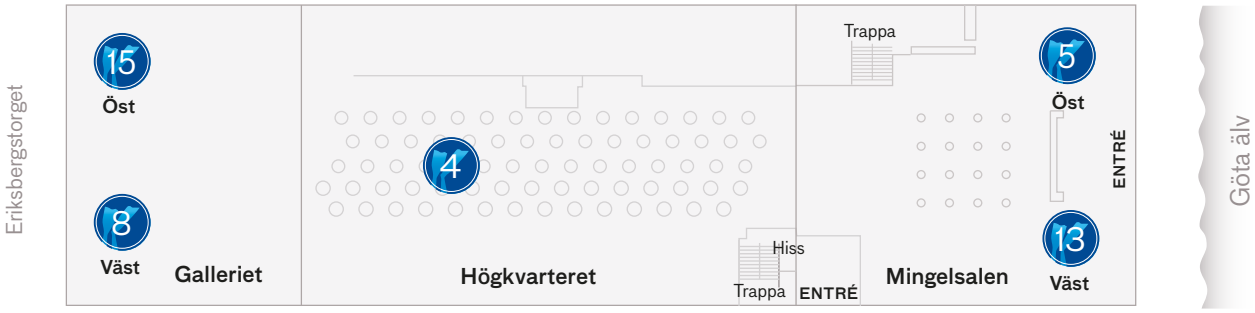

Övre plan

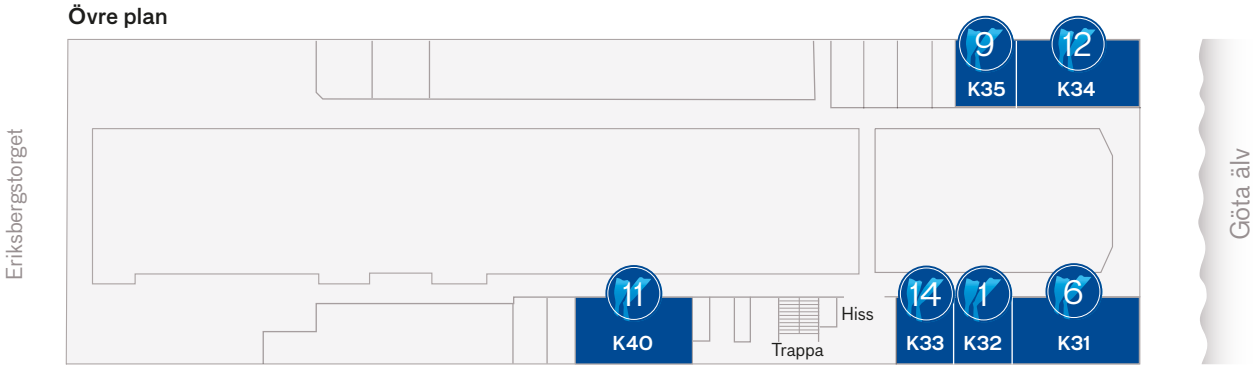

Quality Hotel 11

Bottenplan

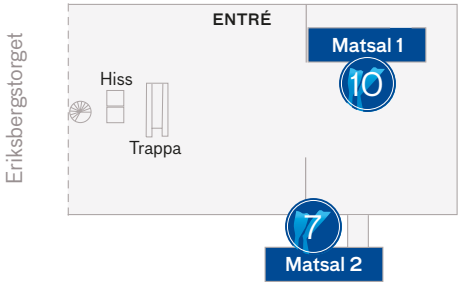

Plan 8

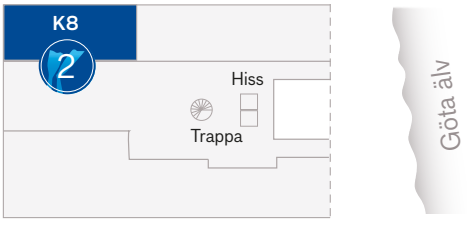

Plan 7

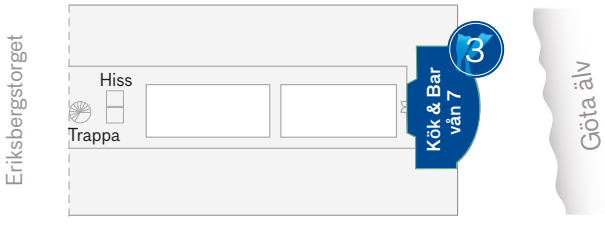

#havforum
www.havochvatten.se/havforum

Grafisk formgivning & illustration: Karin Enberg, Vid Form AB, vidform.se
Fotograf imagebilder sida 5, 11, 17, 19, 21, 22, 25, 28, och 28: Maja Kristin Nylander
Övriga fotografier: sid 6: Ulrika Gunnartz sid 7: Klas Rune / IBL Bildbyrå, sid 7: Eduardo Infantes Oanes,
sid 8: André Maslennikov / Azote, sid 10: Natalie Greppi, sid 12: Thomas Klein, Eivind Saetre / Norden,
sid 18: Alf Linderheim / IBL Bildbyrå, sid 20: Mats Wilhelm / IBL Bildbyrå, sid 22: Charlotta Moraeus / Azote
Tryckeri: DanagårdLitho, 2018